

El juliol de 1904 la premsa catalana es va fer ressò d'informacions relatives a la diòcesi de Barcelona. Els mitjans anunciaven el nomenament de Mn. Josep Puig i Moliné, de 40 anys, com a nou rector de la parròquia de Sant Cristòfol de Premià de Mar¹. El 1908 un anuari que classificava les activitats professionals del poble² incloïa el rector de la parròquia dins la categoria d'*Elemento oficial*, al costat de l'alcalde, el secretari, el fiscal i l'autoritat militar³. És a dir, a principis del segle XX el poder civil, l'autoritat militar i el braç eclesiàstic regien els destins de Premià de Mar (amb permís dels potentats industrials que senyorejaven per la vila).

Josep Puig i Moliné, nascut el 1864 a Castellbisbal i provinent de la parròquia barcelonina de Santa Madrona, va ser un home rellevant al Premià d'inicis del segle XX. Fundà el Centre Catòlic d'Economia Social de la vila⁴, al carrer de l'Esperança, on sembla ser que una vegada proferí una jaculatòria que enfervorí els feligresos del poble. I també afrontà els fets greus de la Setmana Tràgica de 1909. El 1916 fou destinat a la parròquia de Santa Maria de Sants i el 1936, en plena Guerra Civil, fou assassinat a Montcada i Reixac⁵.

El juliol de 1909 Mn. Puig defensà la parròquia activament. Hom explica que en aquells dies una petita embarcació provinent de Sant Martí de Provençals volia desembarcar a la platja de Premià. La intenció dels nouvinguts, diu, era cremar l'església de Sant Cristòfol. Però Mn. Puig els en dissuadí al·legant que la crida per enviar reservistes a la guerra del Marroc no tenia res a veure amb calar foc a les esglésies. Conta l'autor que el relat de Premià li arribà per transmissió oral a través del que Mn. Puig i Moliné explicà a Mn. Joan Miralles Zamora⁶, i aquest a ell.

Durant la Setmana Tràgica a Premià també hi va haver altres protagonistes rellevants: l'alcalde lerrouxista⁷ Domingo Casas Llibre o el pedagog lliurepensador i anarquista Francesc Ferrer i Guàrdia. L'alcalde va ser tancat a la presó fins que al cap de mig any es va aclarir, diuen, que no estava involucrat amb les revoltes de la Setmana Tràgica.

¹ *El Universo* (13.07.1904), diari catòlic conservador, i *El Siglo futuro* (15.07.1904), periòdic integrista i tradicionalista. Aquests rotatius es poden consultar a la Biblioteca Nacional de España (BNE).

² Anuario-Riera de 1908 (BNE).

³ Es refereix a Obdulio Goñi, caporal de la Guàrdia Civil i autor d'un plànol de parcel·lació de la vila (1906).

⁴ La Correspondencia de España, 21.05.1910 diari madrileny de tendència conservadora i monàrquica (BNE).

⁵ Viquipèdia – [Josep Puig Moliné](#) (consulta 13.06.2025)

⁶ Vilarrúbia-Estrany, Josep M.: [Mossèn Puig i Moliné i la Setmana Tràgica a Premià i a Sants](#) (consulta: 13.06.2025)

⁷ La Época, 08.08.1909, òrgan no oficial del partit conservador, de visió catòlica, monàrquica i centralista (BNE).

Ferrer i Guàrdia seria condemnat a mort i, al cap de dos mesos executat, malgrat les protestes a nivell internacional.

Durant el seu temps com a rector local, Mn. Puig, de tarannà conservador i tradicionalista, plantà cara al liberalisme, al socialisme i, esclar, als moviments anticlericals de l'època (lerrouxistes com Casas i anarquistes com Ferrer), i davant la parròquia premianenca bescantà, sovint amb vehemència, aquests principis contraris a l'ideari catòlic. No tenim proves concloents que fos ell el protagonista de l'episodi que narrarem ací. Però, com a rector d'un poble petit i sense referències de cap altre eclesiàstic important al Premià del moment⁸, deduïm que Mn. Puig i Moliné va ser la cara visible d'aquell enfrontament amb el poder civil.

L'estiu de 1910 el regidor Josep Solà va fer una intervenció al Ple municipal demanant a l'alcalde *«si tuvo conocimiento de las brabatas que se profirieron en la velada celebrada en el Centro Católico.»* L'alcalde Domingo Casas, que deia no haver autoritzat cap acte, respongué que *«cuando sepa que haya ó había alguna velada enviará un Delegado para impedir que se repitan los desahogos grotescos y de no respetar el principio de Autoridad.»* Un altre regidor, Ernest Terri, informà que el Centre Catòlic havia enviat al president del Consell de Ministres, el regeneracionista José Canalejas, un telegrama de protesta contra les disposicions del govern espanyol sobre el respecte a la llibertat de culte, per la qual cosa estaria bé, deia, que també l'Ajuntament enviés un telegrama al mateix destinatari, però en sentit contrari *«para que no quede vencida ni humillada la potestad civil por el poder clerical.»* El govern municipal acordà enviar aquest telegrama com a protesta per *«las groserías proferidas en una velada celebrada en el Centro Católico Carlista el domingo último, en que un orador clerigo excitaba á gente pobre de cerebro (contra demasías) con bravatas contra los poderes públicos, y a su vez acordó el Ayuntamiento felicitar á dicho Sr. Presidente por su campaña en pro de la libertad de cultos, suplicando persevere con energía por el triunfo de la Supremacía de la potestad civil para que no quede vencida ni humillada por el poder clerical.»*⁹ El vocabulari és revelador: *«desahogos grotescos»*, *«groserías proferidas»*, *«gente pobre de cerebro»*, *«bravatas»*. Any 1910.

Pocs dies després arribà la resposta del president del govern espanyol a l'alcalde Casas Llibre: *«Agradezco al Ayuntamiento de su digna presidencia la protesta nobilísima contra los desordenes que en incultura y en falta de respeto á las leyes, no puedo*

⁸ El germà [Miguel Febres Cordero](#) havia mort feia uns mesos (consulta: 13.06.2025)

⁹ Arxiu Municipal de Premià de Mar. Acta del Ple, 19.08.1910

*disculpar en el clérigo carlista. Mis convicciones son bien conocidas y mi camino en la política nacional está bien señalado.»*¹⁰

No tenim constància que Mn Puig i Moliné fos carlí, tal com l'etiqueten les actes del Ple. Ni tampoc que hagués fet més intervencions d'aquest estil. Però imaginem que la seva autoritat moral, el seu carisma i el seu to enèrgic el convertien en un evident i incòmode poder fàctic que devia inquietar el govern municipal, de perfil radical i conscient que rere el rector hi havia alineada tota una parròquia fidel. Dir-li carlí era una manera de desqualificar-lo.

Anys més tard aquesta mateixa parròquia premianenca homenatjà el mossèn amb un calze d'argent i un pergamí que deia: *«Al benvolgut Senyor Rector Mossèn Josep Puig i Moliné, Pvre., fundador del nostre Centre Catòlic Econòmic-Social i cooperador amb bon seny i noble cor en l'obra que ha sapigut perpetuar, oferim homenatge de fidelitat en el XXV aniversari de sa Missa Nova. Premià de Mar XXV de Març MCMXV.»*¹¹ Signen el document la setantena de feligresos que va participar en la subscripció popular per a l'adquisició del calze.

L'any 1916 Mn. Josep Puig i Moliné se'n tornà a Barcelona. L'alcalde Domingo Casas Llibre, ara regidor, havia estat rellevat dos anys abans per Joan Cardona i Xarrier.

* * * * *

El febrer de 1936, vint anys després que deixés la parròquia de Sant Cristòfol i pocs mesos abans que esclatés la Guerra Civil, Mn. Puig i Moliné protagonitzà un altre fet, ara en defensa de l'església de Santa Maria de Sants, d'on n'era rector. La premsa del moment se'n va fer ressò. D'una banda, una crònica irònica i crítica amb l'actuació del rector. De l'altra, un reconeixement al seu zel davant la parròquia barcelonina. Els fets de Sants tenien una sorprenent connexió amb el Premià de Mar de 1909.

El titular de La Publicitat deia: *«Per fer quedar bé el senyor Bisbe, foren socarrimades les portes d'una església de Sants.»*¹² I continuava: *«De dins la qual foren disparats trets contra uns incendiàries que ningú no va veure.»* La notícia no escatima detalls:

¹⁰ Arxiu Municipal de Premià de Mar. Acta del Ple, 24.08.1910

¹¹ La Hormiga de oro, 17.04.1915, setmanari religiós (BNE)

¹² La Publicitat, 21.02.1936, diari catalanista liberal i republicà (Arxiu de Revistes Catalanes Antigues - ARCA).

«A les tres i cinc minuts de la matinada passada s'inicià un incendi a la porta principal de l'església de Santa Maria de Sants, situada a la plaça de Màlaga. Segons sembla la porta d'entrada va ésser ruixada amb gasolina. Els bombers aconseguiren sufocar el foc fàcilment; però s'assegura que abans d'anar-hi hi hagué un tiroteig que els va privar d'actuar amb la rapidesa necessària. La força pública va detenir sis individus, als quals ocupà armes. Passaren incomunicats a la Delegació d'Ordre Públic. Els danys són escassos, ja que només cremà part de la porta d'entrada.

Parlant d'aquest assumpte, el delegat d'Ordre Públic digué que havia ordenat al comissari general que personalment fes una informació per tal d'aclarir els fets i veiés la intervenció que hi puguin haver tingut el sis detinguts. Tan aviat com sigui aclarit les diligències i el sis detinguts passaran a disposició del Jutjat, a fi que resolgui. Es digué que un dels que van intervenir més directament en l'intent d'incendi fou un clergue que anava vestit de paisà.

Amb motiu del fet la policia va efectuar algunes detencions i practicà un escorcoll de l'església. S'incautà de diverses armes llargues i curtes i procedí a la detenció de sis individus que hi havia a dins. Estaven armats amb armes llargues. A conseqüència de les recerques que féu la policia es descobrí que des d'una de les cases de la plaça de Màlaga s'havien engegat trets. La casa també fou escorcollada. I foren trobades més armes i moltes municions.

Els detinguts foren posats ahir a la nit a disposició del jutjat de guàrdia. Són Josep Clotet Saderra, Martí Comes Puig, Salvador Sanvicenç Santamaria, Josep Palau Quixal, Joan Vergés Sala i Jaume Civit Aguilar. Aquest era un dels que estaven armats dins de l'església. També fou detingut i passà a presència judicial el rector de la dita església, anomenat Josep Puig Moliner¹³, de setanta-quatre anys. El veí de la plaça s'anomena Jaume Santoma Casamar. També fou conduït al Jutjat de guàrdia.

Per la qualitat del delictes i per estar en estat d'alarma intervingué directament en les declaracions que prestaren els detinguts el fiscal de guàrdia, senyor Sancho. Els sis detinguts declararen que assabentats pel rector que es tractava de cremar l'església, muntaren una guàrdia per a la defensa del tresor artístic i religiós que allí es guarda. A l'efecte s'havien tornat en la guàrdia amb les armes que els facilità el mateix rector. Quant a la matinada els incendiàries cometeren la seva obra dispararen alguns trets enlaire, segurament perquè no seguissin. En veure's atacats procediren a defensar-se disparant.

¹³ Advertim que en la documentació consultada trobem escrit *Moliné* o *Moliner*, indistintament.

El rector digué que les armes les tenia a Premià de Mar des de l'any 1909 per tal de defensar l'església que ell regentava. Vingué a Barcelona i se les emportà convenientment greixades, i no les tragué d'on les tenia guardades fins que li digueren, dies enrere, que amb motiu del moviment electoral es preparés per a la defensa. Reuní els seus amics i els comunicà els seus temors. És convingué que s'hi faria guàrdia permanent a les nits. Afegí que com a rector més antic d'aquella barriada és dirigí al delegat d'Ordre Públic perquè li facilités el permís, el qual li ho prometé. A l'efecte havia cursat la corresponent demanda. Aquest permís, però, no vingué. Com sigui que els que estaven de guàrdia pertanyien a Acció Ciudadana i com a tals tenien llicència d'armes, cregué que no la necessitaria. Quant a Santoma manifestà que sentí trets i que sortí al balcó, i en veure cremar la porta de l'església i que es disparaven trets, ajudà els de l'església a defensar-se.

Les armes, que foren posades a disposició del Jutjat de guàrdia, són dos rifles, sis remingtons, un revòlver amb culatí, dos revòlvers i una pistola. Demés hi havia un caixó amb més de cinc-centes bales i molts carregadors amb municions. Al domicili de Santoma foren trobades més armes curtes, uns quatre-cents cartutxos de rifle i altres municions de diferents calibres.

Després de rebre'ls declaració el jutge disposà que ingressessin als calabossos del Palau de Justícia i ha dictat contra ells aut de processament. Al rector per dipòsit d'armes i municions i als altres per tinença il·lícita d'armes de foc. Al Jutjat veiérem distingides personalitats de dreta per tal d'interessar-se pels detinguts. Naturalment, l'ordre és l'ordre i cal defensar-lo.»

En síntesi, segons La Publicitat, Mn. Puig i Moliné havia recollit una dotzena d'armes de foc i munició durant la Setmana Tràgica a Premià de Mar per defensar l'església de Sant Cristòfol; va conservar-les durant vint-i-set anys; va reunir uns parroquians i els va armar per defensar-se d'un pressumpte atac a la pàrròquia de Sants. Però, què hi ha de veritat en tot això? Qui hi havia a l'altre bàndol calant foc a la porta de l'església? Si la narració es correspon amb la realitat, és insuficient, falta informació per contrastar i que contribueixi a la reconstrucció dels fets.

Tanmateix, hi ha un altre relat, una altra versió no del tot contradictòria, però més procliu a l'actuació de Mn. Puig. Pocs dies després era publicada a mode de contrapunt una columna al setmanari Catalunya Social¹⁴. L'anònim R. defensava l'actuació del rector barceloní: «Adhesió i simpatia. La tributem de tot cor al nostre venerat amic el

¹⁴ Catalunya Social, 29.02.1936. Revista de pensament catòlic i catalanista, publicada entre 1922 i 1936; amb tiratge modest, però significatiu dins de cercles catòlics catalanistes.

digníssim senyor rector de la parròquia de Santa Maria de Sants, Rev. D. Josep Puig i Moliner, amb ocasió del seriós incident ocorregut el dijous dia 20, en ésser atacada l'església per un grup que aprofità les ombres de la nit per incendiar les portes, atac que fou repel·lit per uns quants veïns armats, ço que donà lloc, per la interpretació de les lleis sota les noves circumstàncies polítiques, a la detenció i empresonament dels coratjosos defensors i del venerable senyor rector, malgrat la seva ancianitat, el seu sagrat càrrec i el dret que li sobrava de curar de la defensa del temple que havia estat ja atacat moltes vegades i novament amenaçat feia pocs dies.

Els diaris han donat detalls del fet, i no hem de repetir-los, majorment quan podem consignar amb satisfacció que, després de dos dies i mig de captiveri, és alliberat el Rev. Puig i Moliner i els seus companys. Testimoniem a tots la nostra adhesió sincera, la protesta per l'agressió contra l'Església parroquial, i el sentiment per les conseqüències il·lògiques i absurdes que va tenir aquell succés a costa dels benemèrits defensors. Entre ells hi havia el nostre particular amic D. Jaume Santomà i Casamor, a qui, com també als altres parroquians, trametem la nostra salutació efusiva i la nostra coparticipació en els seus sentiments.

Però d'una manera especial hem de consignar l'admiració que ens inspira el venerable pastor de la parròquia assaltada, qui, malgrat la seva avançada edat, 74 anys, i el seu delicadíssim estat de salut, va demostrar un coratge i una serenitat exemplars en aquesta prova que per edificació dels fidels a la Providència ha permès que sofrís. Es presentà ell mateix a la Delegació de policia per a veure els feligresos detinguts, i allí fou detingut ell mateix. En les declaracions que prestà, amb gran fermesa, es féu responsable de la iniciativa i de la forma de la defensa, i amb gran enteresa digué i repetí que, havent rebut sencera l'església en prendre possessió del càrrec, complia el seu deure defensant-la contra els intents de destrucció. El qui escrigué aquestes ratlles tingué la sort de besar-li la mà poques hores després d'ésser alliberat, i recollí la impressió del seu sofriment en veure's isolat en una cel·la, tancat amb pany i clau, dura vexació per a un ancià respectable, lloc de prova i paciència per a un ministre del Senyor, contradicció i contrafur per a un cap de parròquia, a qui l'autoritat havia d'emparar i no pas empresonar.

En resum, aquesta gesta haurà servit per augmentar encara més la popularitat envers el senyor rector que de tantíssims anys regeix la parròquia de Sants, en la qual exerceix amb tanta abnegació, puntualitat i caritat el seu càrrec paternal. Ara sols desitgem que Santa Maria dels Sants vetlli per la parròquia, la preservi per sempre més dels seus enemics, i que doni llarga vida i salut al doblement benemèrit Mn. Puig

i Moliner, per a descans de la seva intensa carrera. El qui fou rector de Premià de Mar per la setmana tràgica de 1909 i hagué de sofrir llavors l'escomesa dels ferreristes, que precisament tenien en aquella població de la Costa el quarter general, encara ha hagut de patir, a les seves velleses, l'ofensa d'una selvatjada així (repetició de la que fou comesa la nit del 6 d'octubre), i encara l'atropell personal del captiveri, no per breu, més ofensiu. Però l'exemple de la fermesa i serenor d'aquest rector venerable ha estat una lliçó exemplar de fortitud cristiana.»

La Publicitat i Catalunya Social fan servir tons narratius i tenen posicionaments ben diferents davant dels fets. Segons el primer mitjà, el rector utilitzà armes llargues per protegir l'església de Sants. Segons l'altre, la defensà amb «fermesa i serenor». Com tantes altres personalitats públiques, eclesiàstiques o no, la figura de Mn. Josep Puig i Moliné va ser força controvertida, però també reivindicada des d'òptiques molt distants.

El 20 de juliol de 1936 l'església de Santa Maria de Sants va ser cremada, i posteriorment enderrocada. L'església de Sant Cristòfol de Premià de Mar també va cremar en aquestes mateixes dates. Mn. Puig ho havia evitat en els intents anteriors, però en plena revolució no va poder impedir-ho. En un homenatge pòstum l'abril de 1953 les seves despulles foren exhumades al cementiri de Montcada i enterrades a l'interior de l'església de Santa Maria de Sants. Entre altres coses, la crònica del rotatiu explica que «su rectorado fué largamente fecundo, lo que le granjeó el odio de sus verdugos, que llevaron sus satánicos instintos hasta lograr su gloriosa muerte, asesinado en 15 de septiembre de 1936.»¹⁵ L'any 1961 la mateixa parròquia va acollir l'agrupament escolta que adoptà el nom del seu antic rector¹⁶. No ens ha d'estranyar que la Delegació Diocesana d'Escoltisme, obertament catalanista i antifranquista, no considerés aquest reconeixement com a incompatible amb la figura del '*párroco mártir*' reivindicada per la premsa de l'època. I ens equivocarem si volem encasellar en els tòpics un personatge complex i carismàtic com Mn. Puig i Moliné, el qual fàcilment desbordarà el marc d'allò que, a primer cop d'ull, pot semblar obvi o previsible.

Toni Civit Rey
juny de 2025

¹⁵ La Prensa, 31.03.1953 (BNE)

¹⁶ Agrupament Escolta i Guia Mn. Puig i Moliner: [La nostra història](#)